

جهان نمود

دکتر مهران فرج اللهی

دانشیار و عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور تهران

دکتر علی خالق خواه

عضو هیات علمی دانشگاه محقق اردبیلی

دکتر عادل زاهد

دانشیار و عضو هیات علمی دانشگاه محقق اردبیلی

حسین آدمیت

دانشجوی دکتری پیام نور تهران

نشر ارتباطات اجتماعی

۱۳۹۳

فرج‌اللهی، مهران، ۱۳۳۹ -

جهان نمود / مولف مهران فرج‌اللهی... [و دیگران]. تهران: نشر ارتباطات اجتماعی، ۱۳۹۳.

۲۰۹ ص: جدول.

۲۰۰۰ ریال: ۶-۴-۹۴۰۶۷-۶۰۰-۹۷۸

کتابنامه: ص. ۲۰۷-۲۰۹

۱. ایده‌آلیسم ۲. آموزش و پرورش - فلسفه الف. خالق‌خواه، علی ب. زاهد، عادل پ. آدمیت، حسین

۱۳۹۳ ج ۸۲۳/۹ B

۱۴۱

۳۴۹۲۶۳۷

جهان نمود

جهان نمود

مؤلفان:

دکتر مهران فرج‌اللهی، دکتر علی خالق‌خواه، دکتر عادل زاهد و حسین آدمیت

ناشر: ارتباطات اجتماعی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰

قیمت: ۱۲۰۰۰

شابک: ۶-۴-۹۴۰۶۷-۶۰۰-۹۷۸

پخش و توزیع: ۰۹۱۲۳۲۷۴۷۰۸

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۷	مکتب
۸	فلسفه
۲۲	متافیزیک
۳۰	معرفت شناسی
۳۷	ارزش شناسی
۴۷	استلزامات تربیتی
۴۷	اهداف آموزش و پرورش ایدالیستی
۶۹	برنامه درسی
۷۸	برنامه آموزشی
۸۰	رابطه معلم و شاگرد
۸۵	معلم
۸۸	تقلید، رغبت، کوشش و انضباط
۹۰	خودکاری شاگرد
۹۱	روش تدریس
۹۷	مدرسه
۹۹	سقراط (۴۷۰ - ۳۹۲ ق.م)
۱۰۷	افلاطون
۱۱۷	اوگوستین قدیس (۳۵۴ - ۴۳۰ م)
۱۲۱	رنه دکارت (۱۶۲۶ - ۱۵۶۱ م)
۱۲۵	گوتفريد ویلهلم لایب نیتس (۱۶۴۶ - ۱۷۱۶)
۱۳۱	جرج برکلی (۱۶۸۵ - ۱۷۵۳ م)
۱۳۵	امانوئل کانت (۱۷۲۴ - ۱۸۰۴)
۱۴۵	پستالوزی (۱۷۴۶ - ۱۸۲۷)
۱۵۸	یوهان گوتلیب فیته (۱۷۶۲ - ۱۸۱۴)
۱۶۳	گئورگ هگل (۱۷۷۰ - ۱۸۳۱ م)
۱۶۹	شیلینگ (۱۷۷۵ - ۱۹۴۴)
۱۷۲	فردریک فروبل (۱۷۸۲ - ۱۸۵۲)
۱۸۱	ژوسیه رُیس (۱۸۵۵ - ۱۹۱۶ م)

۱۸۴		آرتور شوپنهاور (۱۷۸۸-۱۸۶۰)
۱۹۵		فردریک نیچه (۱۸۴۴-۱۹۰۰)
۲۰۶		منابع

www.ketab.ir

بنام خدا

«هر محقق و اندیشمندی که امروز چیزی می نویسد مسئول دانش فرداست.»

حسین آدمیت

مقدمه

هرکس در زندگی دارای یک تفکر فلسفی است، تفکر فلسفی هر کسی جهت کلی فعالیت های او را در زندگی تعیین می کند بدون در نظر گرفتن فلسفه، انسان هایی که در تعیین مقاصد - هدف ها - محتوا و روش های آموزش و پرورش موثر هستند نمی توانند در حوزه ی آموزش و پرورش و فرایند تعلیم و تربیت به طور عمیق بحث نمود. همه ی کسانی که در فرایند تعلیم و تربیت و برنامه ریزی درسی دخیل هستند بایستی به نظریات و تفکرات فیلسوفان گذشته و دنیای معاصر آشنایی داشته باشند تا بتوانند بر اساس آن تصمیمات و فعالیت های خود را با ژرف نگری و روشن بینی خاصی همراه سازند. به طوری که دورکیم می گوید: «... برای آنکه بتوان نظام تربیتی را درک کرد، توجه به وضع کنونی آن کافی نیست، زیرا این نظام محصول تاریخ است و تنها به مدد تاریخ می توان آن را تبیین کرد (دورکیم، ۱۳۷۶، ص ۷۷). به نظر این جامعه شناس، آموزش و پرورش هر ملت ترجمان و بیان کننده روح آن ملت است و «اگر از آنچه روح ملی را تشکیل می دهد و از عناصر مختلف آن و عناصری که وابسته به علل پایدار و عمیق هستند و نیز از عناصری که به عکس به تاثیر عوامل کم و بیش اتفاقی و گذرا بستگی دارد بی اطلاع باشیم، به هیچ رو قادر به فهم این آموزشگاه (آموزش و پرورش ملی) نخواهیم بود (همان).

یکی از مهم ترین مکاتب فلسفی، مکتب فلسفی ایده ایسم می باشد. در این کتاب تلاش خواهیم کرد قبل از شروع هر موضوعی سه کلمه یا سه مفهوم مکتب، فلسفه و ایده ایسم را توضیح دهیم و سپس به بررسی مکتب ایده ایسم از دیدگاه فلسفی و تحلیل عناصر ایده ایسم، به مثابه فلسفه ای نظامدار برحسب متافیزیک (ما بعدالطبیعه)، معرفت شناسی، و ارزش شناسی و استلزامات تربیتی این مکتب یعنی بحث درباره اهداف آموزش و پرورش، برنامه درسی و آموزشی، رابطه معلم و شاگرد، روش تدریس و محیط مدرسه و همچنین به بررسی اندیشه های فلسفی و تربیتی فیلسوفان که از بینش ایده ایستی در صورت بندی آراء تربیتی خویش بهره گرفته اند، خواهیم پرداخت. لذا با ارایه یک سری اطلاعات کلی و جامع مبنی بر اینکه «ایده ایسم، یعنی فلسفه ای که ماهیت انسان و جهان را روحانی تلقی می کند، و بر این باور است که خیر، حقیقت و زیبایی اجزاء جادوانه ساختار جهان مرتبط، متسجم، منظم و لایتغیر هستند. و همچنین پرورشکاران ایده ایست برنامه درسی ای را مطلوب می انگارند که بر حقایقی که از آثار جاویدان الهی، فلسفی، تاریخی، ادبی و هنری استخراج شده باشند، تأکید کند. مفاهیم زیر که از فلسفه ایده ایسم نشأت گرفته، برای عمل تربیت از اعتبار ویژه ای برخوردارند:

۱. آموزش و پرورش فرایند شکوفایی و رشد استعدادهای بالقوه آدمی است.
۲. یادگیری فرایندی اکتشافی است که طی آن متعلم ترغیب می شود تا حقایقی را که در ضمیر خویش دارد به یاد آورد.
۳. «معلم باید، اسوه اخلاقی و فرهنگی یا مظهري از ارزش هایی باشد که، نماینده عالی ترین و مهم ترین تبلور رشد شخصی و انسانی می باشند.» در باره این مکتب برای آشنایی و آماده سازی ظن محققان به بررسی این مکتب فکری خواهیم پرداخت.

مکتب

به گروهی از افراد به ویژه اندیشمندان، روشنفکران، و هنرمندانی گفته می شود که افکار، آثار و سبک های آن ها تأثیر اجتماعی مشترک داشته و یا از نظر اعتقادی در آراء خود وحدت نظر داشته باشند. به این اعتبار می توان گفت: واژه ی مکتب به آراء و افکار هر فردی که از تأثیر و نفوذ اجتماعی برخوردار بوده و احتمالاً پیروانی هم داشته باشد می تواند اطلاق شود. بنابراین اگر گروهی یا افرادی از صاحب نظران تربیتی افکار و عقاید نظریات مشابهی داشته باشند که آراء آن ها از تأثیر و نفوذ اجتماعی برخوردار باشد می توان گفت: صاحب مکتب یا به مکتب خاص تعلق دارند.

اخیراً، بعضی از فیلسوفان ترجیح می دهند به جای «مکتب فلسفی» اصطلاح سیستم فلسفی بکار برده شود به این منظور که:

الف: نظریه فیلسوفان، در مسائل مختلف (هر موضوعی که باشد) با هم دیگر سازگارند.

ب: بین آن ها ارتباط منطقی وجود دارد.

سیستم (system) (نظام، منظومه)

مجموعه جامعی از قضایای مرتبط به هم است که، به وسیله آن سعی می شود پدیده هایی را که در یک رشته یا سلسله قرار می گیرند، بشناسند و یا تفسیر کنند. مثلاً یک «سیستم اخلاقی» مفهوم تلفیقی است برای شناخت و توضیح و تفسیر همه پدیده های اخلاقی و یک «سیستم فلسفی» یک مفهوم تلفیقی را برای شناخت و توضیح و تفسیر همه پدیده ها ممکن می سازد (شعاری نژاد، ۱۳۸۳،